

Verslag van de excursie naar de moerassen van Laon (Frankrijk) op zondag 15 juni 1997

Na de successtory van 1996 beslisten we om ook dit jaar het gebied nog eens te bezoeken. Het franstalig verslag van de excursie van vorig jaar is van de hand van Philippe Goffart en is te vinden op pagina 74 van deze Gomphus. In tegenstelling tot verleden jaar waren de weersvoorzichten niet rooskleurig: veel regen en een fris (tot koud) windje. De duivenberichten op de radio gaven die ochtend evenwel opklaringen en zon boven Noord-Frankrijk. We waagden de gok en hoopten op een opklaring, zoniet zouden we ons toeleppen op de aldaar voorkomende zeer interessante vegetatie.

In de gietende regen vertrokken we uit Gent en het bleef regenen tot voorbij Rijsel. Op de markt van Marle troffen we reeds enkele Vlamingen en Brusselaars aan die aan het genieten waren van de eerste zonnestralen van de dag. Na nog even gewacht te hebben kwamen daar nog twee Brusselaars bij. Philippe G., de andere gids vond het weer te slecht om de verplaatsing te doen zodat we het maar zonder hem moesten stellen.

Met zijn 15 vertrokken we dan maar naar de moerassen tussen Pierrepont en Vesles et Caumont. We hielden halt daar waar de openbare weg een afwateringsgrachtje, die in verbinding staat met het riviertje 'La Souche' kruiste. Hierlangs konden we tamelijk snel een mannetje *Libellula fulva* of Bruine korenbout waarnemen. Andere soorten die boven en langs de gracht vlogen waren een mannetje Breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*), een mannetje Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*), tientallen Variabele waterjuffers (*Coenagrion pulchellum*) en enkele Lantaarntjes (*Ischnura elegans*). Aan beide kanten van de weg bevinden zich uitgestrekte Galigaan-moerassen (*Cladium mariscus*), waar we onder meer Paardehaarzegge (*Carex appropinquata*) en Moerasvaren (*Thelypteris palustris*) vonden. Hier vinden zowel Bruine als Blauwe kiekendief nestgelegenheid. Terwijl we ons een weg baanden door het messcher-

pe Galigaan werd een Ringslang (*Natrix natrix*) gezien. Begeleid door tientallen *Calopteryx splendens* en enkele Grote roodoogjuffers (*Erythromma najas*), Gewone oeverlibellen (*Orthetrum cancellatum*) en een Smaragdlibel (*Cordulia aenea*) bereikten we één van de weinige open waters in de Galigaanvegetatie. Hier vielen ons de vele Breedscheenjuffers (*Platycnemis pennipes*), Azuurwaterjuffers (*Coenagrion puella*) en Koraaljuffers (*Ceriagrion tenellum*) op. Anders soorten van de partij waren een mannetje *Libellula fulva*, een Vuurjuffertje (*Pyrrhosoma nymphula*) en zowel van de Grote keizerlibel (*Anax imperator*) als van de Platbuik (*Libellula depressa*) een mannetje en een ei-afleggend wijfje.

We verlieten de Galigaanvegetatie en reden verder naar de talloze vijvers ten zuiden van het dorpje Pierrepont. Dit gebied staat bekend onder de naam 'Marais St-Boetien'. Langs de rechterkant liggen een tiental vijvers, van elkaar gescheiden door een tiental meter brede strook met hier en daar een boompje. De vijvers zelf hebben een meestal goed ontwikkelde drijvende en ondergedoken waterplantenvegetatie van o.a. Witte waterlelie (*Nymphaea alba*) en Groot blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*). We stopten aan een vijver om onze picknick op te eten, maar nog voor we begonnen waren de eerste Sierlijke witsnuitlibellen (*Leucorrhinia caudalis*) reeds gezien. Deze soort kan gemakkelijk herkend worden aan de witte achterlijfaanhangsels, aan het verbrede achterlijf en aan het witte pterostigma bij de mannetjes (van bovenuit bekeken). Bij de wijfjes is het pterostigma bruin met een witte rand. In totaal zagen we een 15-tal exemplaren van deze in de Benelux uitgestorven soort. In West-Europa is ze zeer zeldzaam en komt ze enkel nog voor op enkele plaatsen in het noorden en oosten van Frankrijk en op enkele plaatsen in Duitsland. Na het eten liepen we rond de plassen, waarvan de meeste in gebruik zijn als hengelvijver, op zoek naar nog meer fraaie soorten. Zo slaagden we erin om behalve de al eerder genoemde *Libellula fulva* ook nog de Vroege glazenmaker (*Aeshna isosceles*) te bewonderen. Ook nieuw voor de dag waren de tientallen Vuurlibellen (*Crocothemis erythraea*), de talrijke Variabele waterjuffers (*Coenagrion pulchellum*), de Watersnuffel (*Enallagma cyathigerum*), die ene

Viervlek (*Libellula quadrimaculata*) en Plasrombout (*Gomphus pulchellus*) en een teneraal vrouwtje Bruinrode heidelibel (*Sympetrum striolatum*). Aan deze niet beschaduwde plassen zagen we verder nog *Ceriagrion tenellum*, *Cordulia aenea*, *Anax imperator*, *Coenagrion puella*, *Orthetrum cancellatum*, *Erythromma najas* en *Platycnemis pennipes*. In die brede stroken en aanpalende ruigtes konden de botanisten onder ons hun hartje ophalen aan de zeldzame Kleine schorse-neer (*Scorzonera humilis*) en Wilgealant (*Inula salicina*). Langs de beek aan de overkant van de weg werd er een enkel mannetje Bosbeekjuffer (*Calopteryx virgo*) waargenomen.

De meeste plassen van 'les Marais St-Boetien' evenwel zijn omgeven door struiken en bomen en verkeren vaak reeds in een bepaald verlandigsstadium. Hier werd door sommigen onder ons het Woudaapje gezien. Ondertussen vlogen reeds geruime tijd Boomvalken boven onze hoofden en liet de Rietzanger ons genieten van zijn gezang. Aan één dergelijke plas konden we ruimschoots de Glassnijder (*Brachytron pratense*) bewonderen. De Gevlekte glanslibel (*Somatochlora flavomaculata*) werd slechts door een enkeling waargenomen. Voorts werden hier nog twee mannetjes *Leucorrhinia caudalis*, nog een vijftal exemplaren van *Libellula fulva*, *Libellula quadrimaculata*, *Coenagrion pulchellum* en *Anax imperator* en nog een tiental *Crocothemis erythraea* waargenomen. De enige echt ontbrekende soort die dit jaar niet meer werd waargenomen was de Gevlekte witsnuitlibel of *Leucorrhinia pectoralis*.

Een tiental km naar het zuidoosten ligt het militair domein van Sisonne. Dwars door het militair domein loopt de departementale weg naar Nizy-le-comte. Deze weg geeft de mogelijkheid om in het niet toegankelijke militaire domein, langs de weg te lopen en zo een beeld te krijgen van gebied. Het lichtglooiende gebied bestaat uit een afwisseling van bossen en open stepeachtige vegetaties. De kalrijke bodem zorgt voor een snelle opwarming. Dit zorgt voor een uitzonderlijk biotoop waar tal van zeldzame planten en vlinders voorkomen. Aangezien het reeds laat op de namiddag was hadden we maar even tijd om het te bekijken. Op een uurtje werden niet minder dan 21 soorten dagvlinders waargenomen waaronder behoorlijk wat zeld-

zaamheden als Roodstreephooi-beestje (*Coenonympha glycerion*), Velparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*), Westelijke parelmoervlinder (*Mellicta parthenoides*) Steppeparelmoervlinder (*Mellicta aurelia*), Moerasparelmoervlinder (*Eurodryas aurinia*), Grote parelmoervlinder (*Mesoacidalia aglaja*), Violette vuurvlinder (*Lycaena alciphron*), Rode vuurvlinder (*Lycaena hippothoe*), Dwergblauwtje (*Cupido minimus*), Tijmblauwtje (*Maculinia alcon*), Klein tijmblauwtje (*Pseudophilotes baton*) en Esparcetteblauwtje (*Agrodiaetus thersites*). Het spreekt voor zich dat het aantal soorten nog sterk zal toenemen indien men hier intensief zou beginnen zoeken. Ondanks dat het nog maar half juni was werden toch al Wrattenbijters (*Decticus verrucivorus*) en de Lichtgroene sabelsprinkhaan (*Metrioptera bicolor*) gevangen. Ongetwijfeld moeten er hier in augustus nog veel meer soorten kunnen worden waargenomen. De volgende planten konden onder meer gedetermineerd worden: Zomerbitterling (*Blackstonia perfoliata*), Kruisbladgentiaan (*Gentiana cruciata*), Hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*), Geel stalkruid (*Ononis natrix*), Tengere veldmuur (*Minuartia hybrida*), Zandwolfsmelk (*Euphorbia seguieriana*), Echte kruisdistel (*Eryngium campestre*) en Kalkbedstro (*Asperula cynanchica*).

Alvorens de weg naar huis terug aan te vatten reden we dwars door het militair domein nog even verder tot aan een oude groeve. Onderweg konden we de vlucht van een mannetje Grauwe kiekendief aanschouwen en zorgde een mannetje Grauwe klauwier voor een noodstop langs de weg. Nog maar net de auto uit of het geluid van de vele Bijeneters verwelkomde ons. Na de broedkolonie uitgebreid te hebben bekeken namen we afscheid van de anderen, gingen we met z'n vijven nog even verder met het achterna hollen van enkele vlinders al dan niet met de bedoeling om er een mooi plaatje van te maken. Ondertussen was het al bijna acht uur geworden waarna we maar eens gehoor gaven aan onze dorst en hongerige magen zodat we maar op weg gingen naar de oude stad van Laon. Daar deden we ons in een plaatselijke eetgelegenheden te goed aan de Franse gastronomie.

Geert De Knijf